

Finanstilsynet
Sendes elektronisk

Dato: 21.01.2026
Vår ref.: 2026-846
Deres ref.:

Metodikk for vurdering av kapitalbehov i pilar 2 knyttet til næringskonsentrasjon

Finans Norge viser til tidligere dialog om endringer i veiledningen til Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov. Finans Norge ønsker å følge opp veiledningens endring i beregning i kapitalbehov knyttet til næringskonsentrasjon.

Finans Norge erfarer at for flere medlemmer har selve overgangen til en mer aggregert inndeling medført økt næringskonsentrasjon - med andre ord øker målt konsentrasjon til tross for at porteføljen er den samme og den reelle konsentrasjonen er uendret. Etter vårt syn er ny inndeling for lite granulær og for lite informativ for god risikostyring, og sammenhengen mellom risiko og kapitalbinding svekkes unødig.

Kapitaldekningsreglene skal bidra til god risikostyring i bankene ved at kapitalkravene er lavere for eksponeringer med lav risiko og høyere for mer risikable engasjementer. Dette gir bankene incentiver til å begrense risikotaking og til å prise risiko korrekt, blant annet gjennom høyere renter på risikable utlån. På denne måten kan risikosensitive kapitalkrav bidra til å dempe sårbarheter i det finansielle systemet. Det forutsetter imidlertid at kapitalkravene så langt som mulig reflekterer faktisk risiko.

Etter Finans Norges vurdering vil endringen i veiledningen for beregning av næringskonsentrasjon svekke sammenhengen mellom bankenes kapitalkrav og underliggende risiko. Dette kan igjen svekke bankenes incentiver til god risikostyring.

Bakgrunn

Finans Norge delte 28. oktober 2025 våre kommentarer til utkast til revidert veiledning om Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov (SREP-veiledningen) etter invitasjon fra Finanstilsynet. Endelig veiledning ble publisert 18. desember.

Statistisk sentralbyrå (SSB) erstattet i 2025 standard næringsgruppering 2007 (SN 2007) med standard næringsgruppering 2025 (SN 2025). Det fremgår av veiledningens vedlegg 2 at beregningen for vurdering av pilar 2-tillegg for næringskonsentrasjon tar utgangspunkt i 22 aggregerte næringer basert på standard næringsgruppering (SN 2025). I utkastet til veiledning som Finans Norge kommenterte på fremgikk ikke metodikken for gruppering, men [Finans Norge frarådet](#) å benytte SN 2025 for beregning av næringskonsentrasjon. Finanstilsynet begrunnet endringene med at den nye standarden er fornuftig og at det er forenkling og konsistent å følge oppdatert statistikk.

Til og med rundskriv/veiledning 2022 publiserte Finanstilsynet en egen tabell for gruppering av næringer. Denne tabellen hadde ikke samme inndeling som SSB (SN 2007) som var gjeldende på det tidspunktet, men fulgte etter Finans Norges forståelse samme inndeling som ORBOF-rapporteringen. I høringsutkast til veiledning og endelig veiledning i 2024, var tabellen fjernet og referansen til inndeling sa kun: *"Beregningen baseres på 22 næringer"*. Dette ble kommentert fra Finans Norge i høringsrunden med blant annet: *"I motsetning til gjeldende retningslinje oppgis ikke sektorinndelingen. Det antas derfor at sektorinndelingen er den samme som i gjeldende retningslinje (22 næringer)"*. Det antas at mange av bankene fortsatte å benytte inndelingen som var publisert da Finanstilsynet ikke oppdaterte veiledningen med presisering/annen inndeling i endelig veiledning i 2024.

Endringene i standard næringsgruppering innebærer endringer i næringskoder og navn. Blant annet er "Utvikling og salg av fast eiendom ellers" flyttet fra "Bygge og anleggsvirksomhet" og slått sammen med "Omsetning og drift av fast eiendom" til "Eiendomsvirksomhet".

Overgang fra inndelingen som ble publisert til og med 2022 til gruppering i henhold til SSB sin standard innebærer, blant annet, også én samlet kategori for «Jordbruk, skogbruk og fiske» mens Finanstilsynet tidligere hadde disse splittet på fire næringer. «Sjøfart og transport» er også én kategori mot tidligere to.

Konsekvensen av endringene

Finanstilsynet uttalte i møte med Finans Norge 11. desember at ny næringsgruppering øker pilar 2-påslaget for næringskonsentrasjon noe, mens nedjusteringen av satsen for totalt kapitalbehov fra 12,5 til 8 prosent reduserer påslaget i omtrent samme størrelsesgrad.

Finanstilsynet har i senere dialog presisert at tilsynets analyser i hovedsak er knyttet til at kode 41.109 ("Utvikling og salg av egen fast eiendom ellers") er endret til 68.120 ("Utvikling og salg av byggeprosjekter"), og at det ikke har vurdert alle effekter av den nye næringsgrupperingen. Videre har tilsynet uttalt at den nye næringsgrupperingen vurderes å gi et bedre grunnlag for måling av konsentrasjonsrisiko. Tilsynet har også påpekt at metoden er et støtteverktøy i fastsettelse av forhøyet kapitalbehov i pilar 2, og at tilsynet kan ta hensyn til aktuelle forhold (som både kan øke og redusere kapitalbehovet) og at tilsynet forventer at foretakene foretar en selvstendig vurdering av risiko knyttet til næringskonsentrasjon i ICAAP.

Finans Norge er i dialog med våre medlemmer i etterkant av publisering av endelig veiledning gjort oppmerksom på at flere banker får vesentlig negativ effekt av endringene. Det er vår forståelse at det først og fremst er sammenslåingen av kategorier beskrevet over som gir store utslag, men også andre endringer kan være av betydning. Vi registrerer også at enkelte banker med den nye inndelingen kan komme over terskelverdien for HHI på 0,15, og at dette selvsagt påvirker utslagene.

SREP-veiledningen skal bidra til å understøtte en faglig forsvarlig og konsistent risikostyring i foretakene. Det er derfor viktig at metodikken som angis i veiledningen er egnet til å identifisere, måle og følge opp faktisk risiko i utlånsporteføljene. Selv om det kan være hensiktsmessig for Finanstilsynet å benytte oppdaterte næringsinndelinger i statistikk- og rapporteringssammenheng, innebærer ikke

dette uten videre at SN 2025 er et relevant grunnlag for risikostyring, ettersom klassifiseringen ikke er utviklet med hensyn til kredittrisiko eller konsentrasjonsrisiko.

Finans Norges vurderinger

Finans Norge er uenig i at den nye næringsgrupperingen vurderes å gi et bedre grunnlag for måling av konsentrasjonsrisiko. Mens SN 2025 er utviklet for klassifisering av økonomisk aktivitet i offisiell statistikk, er ORBOF-sektorinndelingen utformet for finanstilsyn og risikovurdering. ORBOF er derfor etter Finans Norges vurdering mer relevant ved analyser av konsentrasjonsrisiko i bankenes utlånsporteføljer.

Det er særlig sammenslåingen av de fire primærnæringskodene som medfører at målingen av konsentrasjonsrisiko blir mer upresis. Dette underbygges av Finanstilsynets egne analyser, hentet fra Finanstilsynets tidligere rundskriv 12/2016.

	Korrelasjon	Relativ volatilitet
011 Jordbruk og tilknyttede tjenester	0,40	1,56
012 Skogbruk og tilknyttede tjenester	0,45	1,96
013 Fiske og fangst	0,76	2,04
014 Fiskeoppdrett og klekkerier	0,76	2,97
019 Bergverksdrift og utvinning	0,89	1,73
022 Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og	0,56	1,25
023 Utvinning av råolje og naturgass	0,14	2,50
025 Industri	0,90	1,26
033 Bygging av skip og båter	0,81	1,30
035 El-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	0,03	0,50
036 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksom	0,11	1,42
041 Utvikling av byggeprosjekter	0,90	3,00
043 Bygge- og anleggsvirksomhet	0,82	1,97
045 Varehandel, reparasjon av motorvogner	0,88	0,97
049 Utenriks sjøfart og rørtransport	0,65	1,19
053 Transport ellers og lagring	0,97	1,31
055 Overnattings- og serveringsvirksomhet	0,84	1,07
063 Informasjon og kommunikasjon	0,70	1,21
068 Omsetning og drift av fast eiendom	0,90	3,00
073 Faglig og finansiell tjenesteyting	0,82	2,04
083 Forretningsmessig tjenesteyting	0,95	1,26
093 Tjenesteytende næringer ellers	0,87	1,63
Gjennomsnitt	0,69	1,69

$\rho_{j,p}$ = korrelasjonskoeffisient for inntjeningen for alle selskaper samlet i næring j målt mot inntjeningen i hele næringsporteføljen p (*korrelasjon*)

$\frac{\sigma_j}{\sigma_p}$ = volatilitet for inntjeningen i alle selskaper samlet i næring j målt mot volatiliteten i inntjeningen for hele næringsporteføljen p (*relativ volatilitet*)

Som tabellen viser, er korrelasjonen mot, og den relative volatiliteten til, øvrig næringsliv i Norge til dels svært ulik innenfor de ulike delsegmentene for primærnæringer, som med oppdatert metodikk nå i praksis regnes som én næring. Dette underbygges videre av at risikodriverne i de ulike delsegmentene til dels er svært ulike. Det er også forholdsvis ulik korrelasjon og volatilitet mellom gruppene sjøfart og transport, som nå er slått sammen.

Finans Norge har videre beregnet korrelasjonen mellom tapsandelene på utlån til fiskeoppdrett og utlån til resterende primærnæringer¹. For perioden 2009 til 2024 blir denne korrelasjonen 0,11, hvilket er svært lavt.

	Tapsprosent oppdrett	Tapsprosent primærnæringer ellers
2009	0,77	0,10
2010	0,22	0,12
2011	0,14	0,15
2012	-0,03	0,14
2013	0,11	0,15
2014	0,09	0,20
2015	0,15	-0,08
2016	0,05	0,24
2017	-0,01	-0,03
2018	0,22	0,09
2019	0,03	0,08
2020	0,41	0,18
2021	-0,10	-0,03
2022	-0,07	0,11
2023	0,07	0,18
2024	0,01	0,21
Korrelasjon		0,11

Fra et risikostyringsståsted er det etter Finans Norges vurdering ikke hensiktsmessig å se på landbruk og skogbruk som samme segment som fiskeoppdrett.

¹ Beregningen bygger på en avledning, fordi tapsandelen kun er tilgjengelig for primærnæringer totalt og fiskeoppdrett.

Finans Norge mener endringen i beregningen av næringskonsentrasjon burde vært bedre utredet i forkant. Endringen burde også vært inkludert i utkastet til veiledning, slik at næringen kunne kommet med innspill.

Videre mener Finans Norge at Finanstilsynets påpekning av at metoden kun er et støtteverktøy og at foretakene forventes å foreta en selvstendig vurdering av risiko knyttet til næringskonsentrasjon i ICAAP er utfordrende. Det må antas at foretakene legger til grunn metodikken som Finanstilsynet har publisert i veiledningen og oppfatter at det medfører betydelig regulatorisk risiko å avvike fra en metode som er angitt av tilsynsmyndigheten. Videre er det uheldig dersom svakheter i beregningsmetoden medfører økt grad av skjønnsutøvelse fra Finanstilsynet, da dette svekker transparensen og vanskeliggjør kontradiksjon.

Avsluttende bemerkninger

Endringen i metodikk, og prosessen for denne, skaper mangel på forutsigbarhet i portefølje- og balansestyringen til foretakene. På generelt grunnlag er det etter Finans Norges vurdering fremdeles for svak forutberegnelighet i fastsettelsen av pilar 2-tillegg.

Finans Norge mener den nye sektorinndelingen for beregning av kapitalbehov for næringskonsentrasjon er uhensiktsmessig og utilstrekkelig konsekvensutredet. Finans Norge vil understreke at formålet med veiledningen er å bidra til en mest mulig treffsikker, stabil og risikobasert metode for å vurdere kapitalbehovet. Selv om det kan være administrativt hensiktsmessig for Finanstilsynet å ta utgangspunkt i SN 2025 som statistisk standard, gir ikke denne inndelingen et dekkende bilde av de risikodriverne som er relevante for bankenes konsentrasjonsrisiko.

Metodikken bør bevare en tilstrekkelig granularitet som gir hensiktsmessige incentiver til god risikostyring. Finans Norge oppfordrer Finanstilsynet til å gå tilbake til den tidligere standarden for sektorinndeling. SSB publiserer en koblingstabell mellom SN 2025 og sektorinndelingen i ORBOF så dette burde være mulig. En endring i metodikken bør være gjenstand for en helhetlig vurdering av konsekvenser for foretakene. Dersom SN2025 skal benyttes, er grunnlaget for beregningen endret. Dette bør etter vår vurdering innebære en full revisjon av metodikken for beregning av kapitalbehov for næringskonsentrasjon slik at endringene i næringsgruppering ikke påvirker beregnet næringskonsentrasjon. Subsidiært kan det vurderes å justere terskelverdien for pilar 2-tillegget for eksempel fra 0,15 til 0,2.

Finans Norge ser frem til fortsatt konstruktiv dialog om disse spørsmålene, og vi vil gjerne bidra i den videre prosessen.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Sign.

Erik Johansen

Direktør

Sign.

Katrine Olsen

Fagsjef